

EGY PASSIÓ KÁLVÁRIÁJA

Magyar átok

SCHUBERT GUSZTÁV

A SÁRGA IRIGYSÉG ÉVSZÁZADOK ÓTA BLOKKOLJA A MAGYAR TÁRSADALMAT.

Magyarpolány, ez a gyönyörű fekvésű, kálváriájáról híres bakonyi falu a Nemzetközi Passiószövetség ösztönzésével és támogatásával, valamint kiváló alkotóművészek közreműködésével több mint egy évtizede saját passiójátékot rendez, amelybe bevonták a község és a környék apraját-nagyját. Krisztus szenvedéstörténete azonban az irigység és a hatalmi ambíciók következtében magának a műnek is a keresztútjává vált. A közösséget összetartó és formáló, minden szálában a kálváriához kötődő misztériumjáték így a mára végzetesen megosztott faluból kiúzetett.

Zsigmond Dezső izgalmas és fontos dokumentumfilmjének alapkonfliktusát magam sem tudnám pontosabban és tömörebben összefoglalni. Egy szerény kis dunántúli település lakói elhatározzák, hogy kitörnek a reménytelen szűrkéségből és felteszik falujuk a térképre. Szép gondolat, de önmagában még nem biztosíték semmire, álmodozásban jók vagyunk, a praktikus gondolkodásban és kivitelezésben annál kevésbé. A polányiaknak azonban ez is sikerül, önerőből, kalákában megteremtett misztériumjátékuk rövid idő alatt közép-európai híru esemény lesz.

Nem vetekehetnek nagyobb múltú példaké-
„Feltették falujukat a térképre”

pével, a sok száz szereplős, ezernyi néző előtt előadott oberammergaui passióval, cserébe viszont sokkal bensőségebb élmény, mind a nézőknek, mind az apostolokat, farizeusokat, római katonákat, angyalokat játszó falusiaknak. Nem a színjáték profizmusa itt a lényeg, hanem a beleélés élménye, ahogy a helybéliek egyszer csak ott találják magukat a szent történet szerepeiben. Magyarpolány e pillanatokban a világ közepe lesz. És nem csak azért, mert a *Passió* a kereszténység szakrális alaptörténete, hanem mert a művészet kegyelméből személyükben és közösségként is felülmúlják önmagukat, a mindennapi robot szürke kódán túlrá látnak. Bő évtizedig tartott ez az évről évre megismétlődő kegyelmi állapot. Míg nem az örök rosszakarók el nem irigyelték ezt a szép – álszentségtől és anyagiasságtól egyaránt mentes – összefogást. És addig nem nyughattak, míg tönkre nem tették.

A magyarpolányi passió története így lett szívet melengető közös sikertörténetből az évszázados magyar kálvária újabb felháborító stációja. Az addig összetartó, az alkotás öröme megízlelő közösség két részre szakadt, a krisztusi szeretetvallás semmi perc alatt hamuvá égett a gyűlölködésben. A rendezés nagy érdeme, hogy nem a mai pártpolitikai keretben értelmezi a magyarpolányi passió kálváriáját. Igaza van, mert nyoma sincs ideológiai vagy vallási ellentétéknek. Nem kormánypártiak és ellenzékiek feszülnek egymásnak a passió védelmében és ellenében, nem is hívők és ateisták, felekezeti szembenállásról sincs szó, a passiópártiak ellenfelei szintúgy katolikusok.

A magyarpolányi történethez hasonló viszálykodásra rengeteg példát hozhatnánk az ország bármely pontjáról, különlegessége nem a közösség áldatlan bel-

háborúja, hanem az, hogy ez alkalommal vegytisztán mutatkozik meg az irigység, a rosszakarat és a mohó szerzésvágy cseppet sem szent háromsága. Nincs mögötte semmiféle pártpolitikai szándék. És ez, ha lehet, még baljósabb, mint az ideológiai gyűlölködés.

Bajkeverők, irigyek, rosszakarók minden társadalomban voltak és lesznek, a kérdés sokkal inkább az, nálunk miért ilyen sikeresek. Merthogy azok: minden jóra való reform, újító szándék rendre elbukik rajtuk. Mindenekelőtt a hatalomvágy és a pénzhőség hajtja őket, ideológiájukat ehhez szabják, Mindegy nekik, szélsőbal, szélsőjobb, Ferdinánd vagy Zápolya, ötszáz éve mindig oda sereglenek, ahol nagyobb hasznot remélnék. Sokan vannak, de még mindig jóval kevesebben, mint a tisztességes, dolgozó emberek. Hogyan lehet, hogy mégis rendre övük lesz a döntő szó? (Zsigmond dokufilmje nem előzmény nélkül való,ők az antagonistái az 1964-es *Nehéz emberek* feltalálóinak,ők az eladósodott téleszt nyereségessé tevő elnököt megfúrni próbáló pártbürokraták az 1973-as *A határozatban*.) A magyar átok rendszereken át szívesen tartja magát, de nem örökkévaló. Nem is lehet az, mert a gyűlölködés egy-egy pillanatra ugyan a teljes egység érzetét keltheti (mint a „nagy háború” eufóriája 1914-ben), de valójában szétveti a közösséget.

Mi tartja akkor mégis össze évszázadok óta a magyar társadalmat. A megszállók és a diktátorok vasmarka. Meg az, hogy időről időre azért mégiscsak a szorgalom és tisztesség kerekedik felül, amit aztán a mohó rosszakarat újra és újra felélhet. A magyar társadalomnak gyalázatosan rossz az immunrendszere, a történelmi traumák a kivárára, kushadásra, megalkuvásra nevelték, nem bátorságra és őszinteségre. A Passiónál maradva: ezek nem mellékesen alapvető keresztény értékek is, ellentétben a gyűlölködéssel, ellentétben az irigységgel, ellentétben a pusztítással. A „Ne ölj!” parancsolatának tudtommal nincs apróbetűs záradéka. Aki egy eleven, az egész falu vagy ország javára működő közösséget szétver, az gonoszsgát művel.

EGY PASSIÓ KÁLVÁRIÁJA I-II. – magyar dokumentumfilm, 2015. Rendezte: **Zsigmond Dezső**. Kép: **Bucsek Tibor, Becse Tamás**. Dramaturg-vágó: **Konc Gabriella**. Gyártó: **Dunatáj Alapítvány**. A Duna Televízió bemutatója. 2x50 perc.